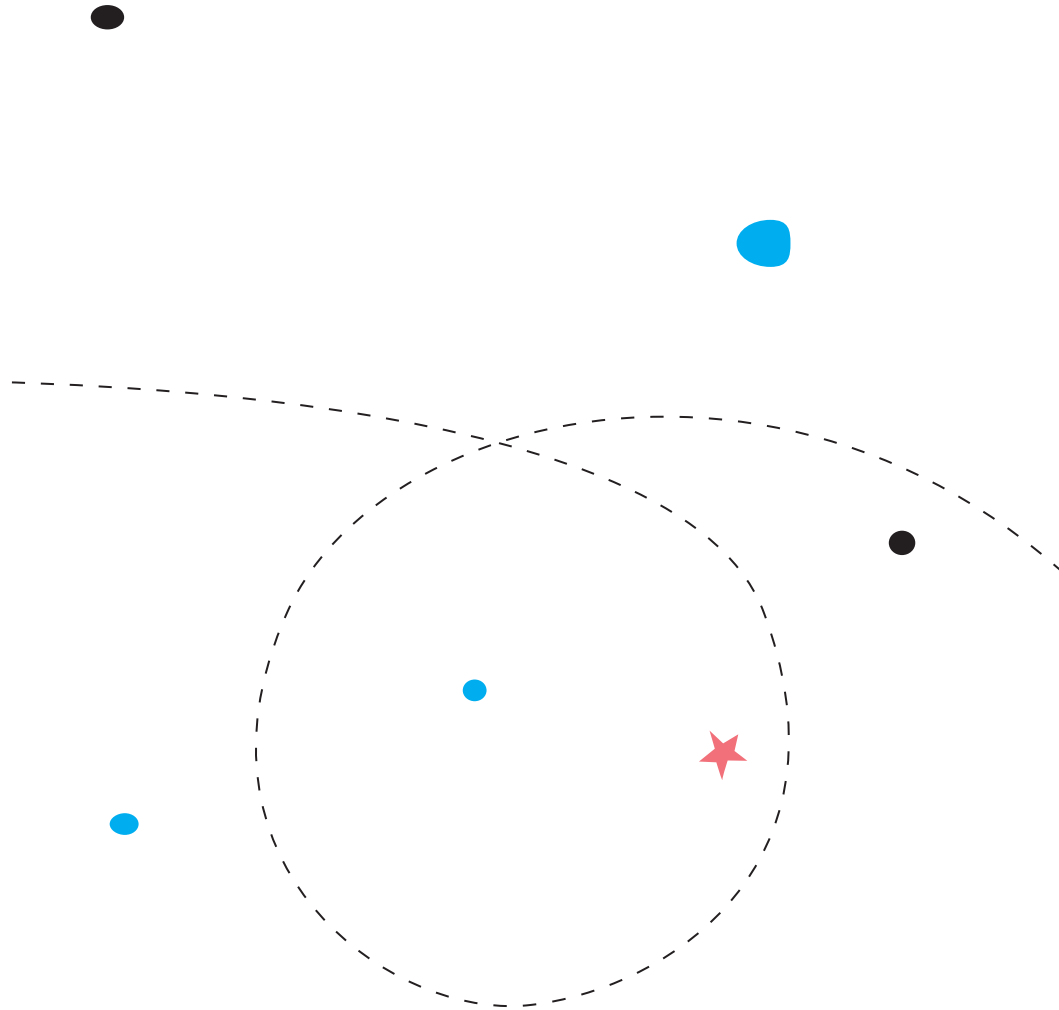
SZÉKELY ANNA KRISZTINA – VINCZE MIKLÓS

Műholdlány

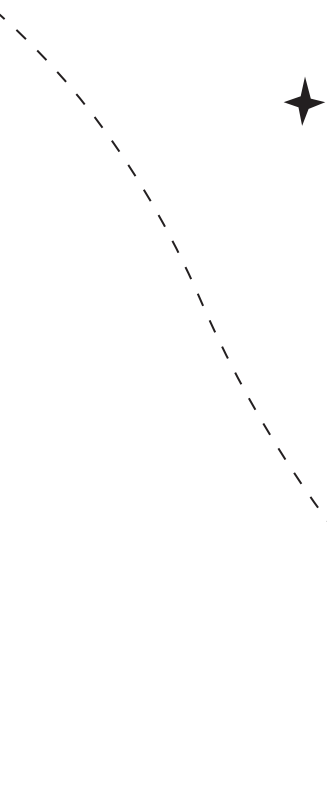

SZÉKELY ANNA KRISZTINA – VINCZE MIKLÓS

Műholdlány

ILLÉS ERZSÉBET

AZ ŰRKUTATÓ, AKIRŐL
KISBOLYGÓT NEVEZTEK EL

Illusztrálta
NAGY NORBERT

TYPOTEX

TARTALOM

PERSEIDÁK IDEJÉN 8
TUDOK FÜTYÜLNI, BABLEVEST FŐZNI, ÉS AZT IS TUDOM, HOGYAN KELL KÉVÉT KÖTNI 8
MÉG NEM CSILLAGÁSZAT, CSAK DINNYÉSZET 11
KIRÁNDULUNK A SZURDIKOK VIDÉKÉRE 12
A HURKATÖLTŐ 14
TANÁCSTALANSÁG 16
AZ ELSŐ LÉPÉS A CSILLAGOK FELÉ 17

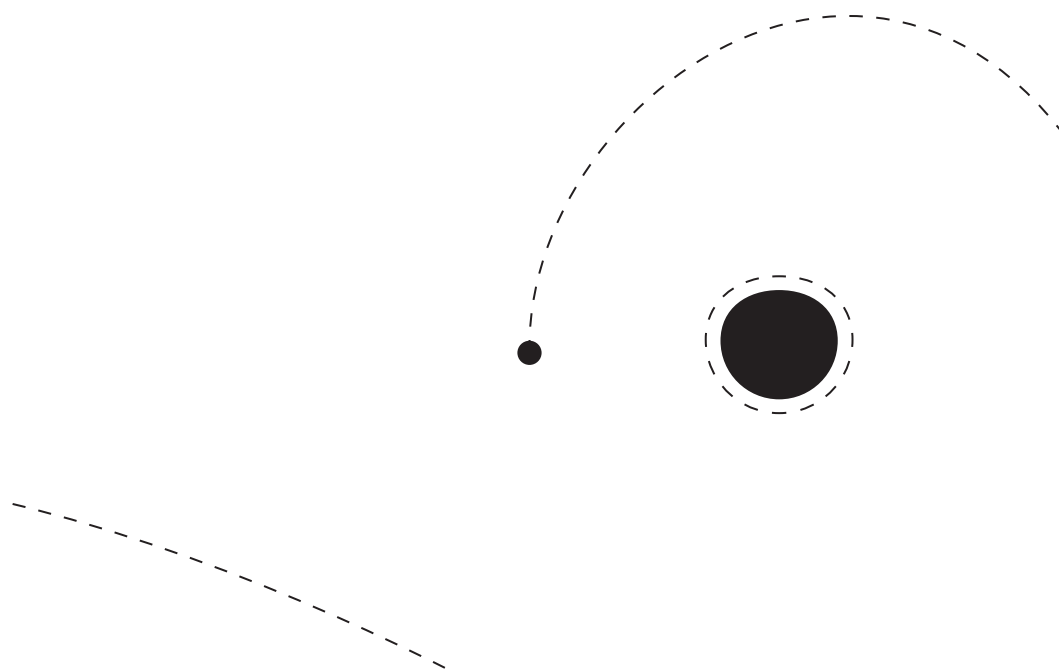
A PAJTÁS GŐZHAJÓ TRAGÉDIÁJA 20
A LEGHOSSZABB NYÁR 22
MOZGALMAS IDŐK 25
AZ EGYETEMI HÉT TÖRPE ÉS HÓFEHÉRKE 26
KÜLDETÉS KIPIPÁLVA: „CSILLAGNÉZŐ” VAGYOK. JÓ, DE HOGYAN TOVÁBB? 28
CSILLAGNÉZÉS HELYETT MŰHOLDFIGYELÉS 30

AZ ELSŐ MŰHOLDAK ÉS MOZGÁSUK 32
MŰHOLDVADÁSZAT 46
MÉLY VÍZ 48
GÉPEK 49
MIRE JÓ A TUDOMÁNY? 50
A TUDOMÁNY ÁGAI ÉS SZINTJEI NEM EGYFORMÁK 51

AMERRE A NAPSZÉL FÚJ 54
MILYENEK A TUDÓSOK? 70
FÖLDKERÜLÉS, NEM MUNKAKERÜLÉS 71
BOLYGÓKON BOLYONGOK 73

MÁS VILÁGOK ŐSI TITKAI 75
AZ NB I-ES KOSARAS CSILLAGÁSZLÁNY 89
KAKAÓ SÁRGADINNYÉVEL 90
VISSZATEKINTEK 92

AZ AJTÓ NYITVA ÁLL 94

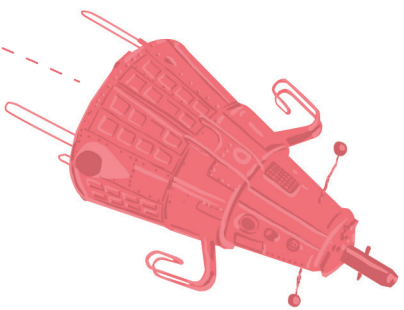

A következő történet főhőse akár egy képzeletbeli lány is lehetne, aki mert nagyot álmodni, és be is teljesítette az álmát. De Illés Erzsébetet nem kellett kitalálni, hiszen valóban élt, és ma már egy égitest is őrzi a nevét!

A tízéves Erzsi arról álmodozott, hogy szakítva a családi hagyományokkal, csillagász lesz. Miután felnőtt, ő írta meg az első olyan magyarországi számítógépes programokat, amelyekkel fel lehetett dolgozni a műholdak megfigyeléséből kapott adatokat. A bolygótudomány (planetológia) és az űridőjárás területén több, nemzetközileg elismert tudományos eredmény fűződik a nevéhez, és róla nevezték el a 191857. számú kisbolygót. Rengeteg dologgal foglalkozott élete során, de a legfontosabbnak a szeretettel teljes emberi kapcsolatokat tartotta.

Ez a könyv az ő történetét meséli el.

PERSEIDÁK IDEJÉN

Tízéves voltam, és épp dúltam-fúltam, mivel a legjobb barátnőm, Bora nem jöhetett velünk, amikor kimentünk hajnalban a szőlőbe dolgozni. Egész nap a szüleimnek segítettem, aztán este, vacsora után, amint lehetett, kiszaladtam a ház mögé, és felmásztam a legmagasabb szénakazal tetejére.

Hanyatt feküdtem az illatos szénában, és felbámultam az augusztusi égre. A Hold még nem kelt fel, szinte teljesen sötét éjszaka volt, az égen ott derengett a Tejút, és a csillagok között néhány fényesebb pont hunyorgott. Édesanyám ekkorra már megtanította nekem, hogy melyik közülük a Mars, a Jupiter és az Esthajnalcsillag, azaz a Vénusz. Azt is tudtam, hogy ezek valójában nem csillagok, hanem bolygók. És az ehhez hasonlóan morcos napokat szívesebben töltöttem volna valamelyik másik bolygón, mint otthon.

A bársonyos feketeséget hirtelen hullócsillag fénye szántotta fel. Aztán még egy és még egy és még egy!

Annyira lenyűgözött a látvány, hogy egy szempillantás alatt elfelejtettem, hogy dühösnek kellene lennem. Ráébredtem, mivel szeretnék foglalkozni egész életemben. Csillagnéző leszek!

TUDOK FÜTYÜLNI, BABLEVEST FŐZNI, ÉS AZT IS TUDOM, HOGYAN KELL KÉVÉT KÖTNI

Rendben, beismerem, nem egyetlen pillanat alatt jöttem rá, hogy csillagász akarok lenni. De majdnem ennyire váratlanul ért ez a felismerés.

Már korábban is gyönyörűnek és titokzatosnak találtam a csillagos égboltot, és szerettem volna minél többet megtudni róla. Állandóan erről kérdezgettem a felnőtteket. A családtagjaim egytől egyig földművesek voltak, nem csillagászok, és csupán annyit ismertek az ég titkaiból, amennyire szükségük volt a mindennapi munkákhoz. Édesanyám megmutatta nekem, melyik csillagcsoport a Göncölszekér és melyik a Fiastyúk, Illés nagypapa pedig amellett, hogy hatéves koromban megtanított fütyülni és bablevest főzni, elárulta nekem az égből kiolvasható előjeleket. Ezek a népi megfigyelések sokszor valóban megalapozottak, és képesek hasznos információkkal szolgálni akár az időjárás előrejelzésében (például, ha napnyugtakor vörös az ég alja, akkor szeles idő érkezik, vagy ha udvara van a Holdnak, eső várható), akár a tájékozódásban (például a Sarkcsillag megmutatja, merre van észak). Rozália nagymamám pedig rengeteg mesét tudott a Napról, a Holdról és a csillagokról.

Sajnos ennyiben ki is merültek a körülöttem lévő felnőttek csillagászati ismeretei, mélyebb tudás pedig nem igazán érdekelte őket.

Azt viszont megmutatták, hogyan kell néhány levágott búzaszárból kötelet sodorni, amellyel kévébe lehet kötni egy maroknyi levágott gabonaszárat. Ez valóban hasznos és szó szerint is kézzelfogható tudás volt, mivel akkoriban még gépek nélkül aratták és hajolgatva gyűjtötték össze a gabonát. Gyerekkoromban, ahogy rengeteg kortársam, én is segítettem a szüleimnek kötelet teríteni a kötözni kívánt kévék alá.